

Az útpadkára szorult életek krónikása

Ferdinandy György:
Kérdések Istenkéhez,
Magyar Napló, 2011.

Szóval, hetvenöt éve születtem, és fél évszázada jelent meg első kötetem, írja Ferdinandy György, globe-trotter, Robinson, világcsavargó a *Kérdések Istenkéhez* című novelláskötet befejező írásában. Azóta már elrúgta a hetvenhatot, lassan a hetvenhét is közeleg. Hát így. Rohan az idő, kipereg az ember ujjai közül, akár az események, amik vele megtörténtek, s nyomait a felejtő emlékezet őrzi. Meg a papír, most már az internet, az kicsivel biztosabb. „Nagyzolok most is: saját gondolataim már rég nincsenek” – ismeri be szerényen az író.

Hihetetlenül izgalmas életút sejlik fel a papírról, amit az elbeszélő bejárt, be kellett járjon. Elindul 1956-ban, tizenegy év Franciaország után egy éles kanyarral a távoli Puerto Ricóban köt ki, s ott, a trópuson suhan el harmincöt év, közben nyúltenyésztésről szóló könyveket olvas, hogy ne kopjon meg az anyanyelve, tanít és ír.

Párizsban, a Szent Mihály útján levő antikváriumban találkoztam nemrégiben Ferdinandy egyik francia novelláskötetével. Azon gondolkodtam, hogy vajon ott van-e még a franciák tudatában? Megkérdeztem egyszer őt is, hogy szerinte mennyire emlékeznek rá. Jelen kell lenni, mondta, ha nincs jelen az ember, elfelejtik. Hiába adják ki időnként egy-egy művét. Erről ír a jelen kötet címadó novellájában is, miközben sétáltatja az emlékeit Párizsban: *Most apró kiadóm van, igyekvő, névtelen. Így jár az, aki nem hagyja abba idejében. Azelőtt jelentéktelen voltam. Most ismeretlen. Idegen.*

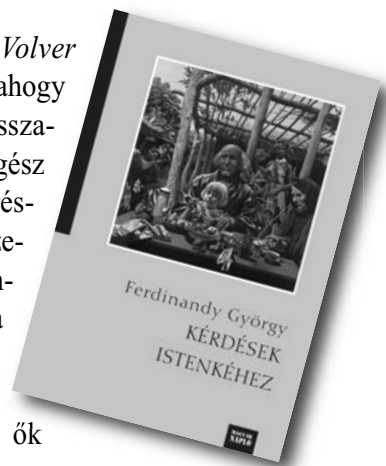
Nemcsak Párizsban idegen Ferdinandy, hanem, ami fájóbb, itthon is. „Ma már tudom, elmenni nem nehéz. Időről időre mindenki felszámolja a régi dolgokat. Az igazi nagy elhatározás a hazatérés. Erre már nagyon kevesen szánják el magukat.” Ferdinandy elszánta magát a nyolcvanas években, amikor már jöhetett, jött. Az első magyarországi könyvbemutatójára *A szerecsenségem történetére* még tömegek voltak kíváncsiak, hosszú sor kígyózott az Írók boltja előtt, aztán elmúlt az újdonság varázsa, és szembesülnie kellett azzal, hogy „az óhazát nem érdekelte, mit tudok: gyanakodva fogadták minden javaslatomat. Nem vettek körül új barátok. A kíváncsiság, a türelem nem jellemezte az otthoniakat.”

Szépen ír erről a *Volver* című elbeszélésben, ahogy a trópusi szigetre visszatérő indiánok, akik egész életükben a visszatérésről álmodoznak, összeszorult torokkal szembesülnek azzal a hajón, hogy a hazatérés lehetetlen, mert már más a hely, és ők sem ugyanazok.

Fogta hát az író úr a koffert, leszámolt az illúziókkal és visszament az újvilágba, mert úgy érezte, talán elviselhetőbb, ha az ember idegenek között idegen. Nem számolta fel teljesen az óhazát. Kétlaki lett. „Hogy mi köt mégis ide? ... a helyszínek, egy fa a kertben, az utca és az ablak. Apám nevetése, anyám lába nyoma. Öcsém, kishúgom. Verssorok. A déli harangszó, az egyetlen állandó műsorom. Egy befejezetlen kézirat.”

Szeretettel ír az emberekről, pedig lett volna ideje, alkalmá megkeseredni, elzárkózni, magányosan tengődni, de ő valahogy megmaradt olyannak, aki már nem hisz abban, hogy az ember alapjában véve jó, *de tudja, hogy a szeretetlenség ezen a világon a legnagyobb borzalom.* Szereti az embereket. Többször felszólították itthon, hogy valljon színt. Hiába mondja, hogy ő negyven évig arra várt, hogy hazajöhessen, ő az egész Magyarországról álmodott, most miért várják azt tőle, hogy az egyik felét szeresse, a másikat meg ne? Maradt inkább kívülálló. Mi mond többet annál a mondatnál a nagyvilágba vetettség magányáról, mint „a Mennyből az angyalt ugyan megpróbáltam elénekelni; egyedül, mert a fa körül már senki sem énekelt velem.” A francia feleség, akit a szerző háromszor vett el, s mindig született egy gyerekük, nyilván nem tudott ezen a magányon osztozni. Nem is csak nyelvi okokból, mert a nyelvi akadályok kiküszöbölhetők. Szerzőnk igyekezett is kiküszöbölni. „A csecsemőkör gügyögéseit még mindig németül tudom”, aztán jött a francia, amely megtanította „világosan és pontosan” kifejezni magát, a szerelem szavai, aztán a szigeten a spanyol mellett a kreolt, a papiamentót és a Pidgin Englisht, a rabszolgák nyelveit, aztán az angolt is megtanulta, így lett mára *Spanish speaking American citizen.*

A szemére lehet vetni, hogy Ferdinandy mindig ugyanarról ír. Persze, úgy hívják: Élet. Miért ne írna

róla, ha annyira színesre, izgalmasra sikeredett, hogy van mit mesélni róla? Pontosabban: mi másról írhatna? Nem csak a sajátjáról, persze, annyira nem önző. A sorstársairól: „*az ő arcképcsarnokukon ma is dolgozom. Az éhen halt költők, a szénné égett barátok emlékei kifogyhatatlanok*”. Végeztén a trópusi barátok bemutatásával, fordítani kezdett. Magyar költőket franciára, spanyolra, spanyolokat magyarra. Ha már úgy alakult, hogy kénytelen volt más nyelveken boldogulni, akkor ezt a magyar irodalom népszerűsítésére fordítja. Egy becsületesen végigharcolt életút ez, azzal a könnyed léhasággal, amely elengedhetetlen ahhoz, hogy valaki ép ésszel, sőt jókedvvel végiglépkedjen rajta.

Milyen is az az Amerika, ahol az év felét jelenleg is tölti Ferdinandy? Erről szól a venezuelai menekült indián lány, Náni története *A madárhanggyűjtő magányában*, melyben bosszantó képet fest a szabadság, a lehetőségek országáról, a kiszolgáltatott lányokat megerősztató férfiakra, az érdekházasságokról. És ez nem a régmúlt, ez a jelen, a 2000-es évek. A modern társadalom visszasságaira mutat rá a *Vasárnap úr* története, melyben arra hívja fel a figyelmet az elbeszélő, hogy „*megölnek, ha elitélnék, ha pedig a természet ítélne halálra, életben tartanak*” – és ez jó biznissz. Micsoda görbe tükör a modern világról...

Kik is élnek arrafelé? Nézzük csak elbeszélőnket, aki Budapestről Franciaországba, onnan Puerto Ricóba kivándorolt magyar, aki onnan Floridába költözött, no annak a félig kubai fia, akit Josénak hívnak, és aki elvesz egy venezuelai lányt, hogy amerikai állampolgár lehessen és ne toloncolják ki. Értik ezt? Ez a globalizáció, vagyis a határtalan hányódás, emberek áramlása a nagyvilágban, ami mára tömegessé vált.

Onnan jár vissza szerzőnk időnként ebbe a kis országba, s szeli keresztül kasul időben és térben Magyarországot. Közben dúdolgat, dalolászik, eszébe jut egy-egy slágerrészlet, mint a *Redejdom, redej-*

dom című novellában a Tolna megyébe telepített bukovinai székelyeknél. Párizsban francia chansonnokat, magyar nótákat, orosz, amerikai slágereket, spanyol kuplékat dúdolgat és emlékezik kamasz szerelmekre (*Talán, talán*), mintha a világjáró ezek tartanak életben, mert a dalok az élet részei, s abban a korban, a gramofon korában, amire visszaemlékszik az elbeszélő, különösen azok voltak. Dalok kísérik a *Volver* novella hőseit is, azt fűjják a trópusi sziget forradalmárai is. Pest belvárosában, a Régiposta utca sarkán levő Paradisóban Tóth Menyus zongorázik, a Darlingban a Soós-Fehér duó, a Napfényben Horváth Jenő és Boros Ida lép fel. (Szégyellem, de ezek a nevek a fiataloknak már nem mondanak semmit. Talán ezért is érdemes volt megírni.) Amerikában, *A madárhanggyűjtő magányának* elbeszélője Django Reinhardt-ot hallgat.

Hát így jár ő keresztül-kasul az életen dalolászva, egymásra montírozva múltat és jelent, a Sas-hegyi gyerekkort a német nevelőnővel, oroszokkal, s az általuk megerősztolt kislánnyal, Párizs, Puerto Rico, Miami... .., *Megszoktam, hogy egyszerre látok mindent. A jelent és a múltat. Egymásra tolnak a képek*” – írja, miközben emlékezik.

A magányos emlékező társa a macska, legyen az *Vasárnap úr* amputált „társa” vagy a *Bluebird of happiness* Osamája, akivel az elbeszélő megbeszéli napközben a dolgokat, vagy Gátó, a süketnéma, de lehet az *El Negro* Negrója, valamennyi macska sérült, és tudjuk, hogy nem az ember választja a macskát, hanem a macska az embert. És hasonló a hasonlót vonzza.

Ferdinandyt nem veszítettük el, mert mint egyik tanártársa, a *Ciro Alegria* által említett indiánnak, neki is „*mióta csak útnak indult, minden lépése hazafelé vezet.*” Mit tanulhatunk tőle? Ha őt kérdezzük: „*Amíg dolgozom, én tartom a kezemben a sorsomat.*” Ha engem – hogyan kell forgácsokból, emlékszilánkokból zseniális novellákat írni.

Csender Levente

IRATKOZZON FEL A MAGYAR NAPLÓ LEVELEZŐLISTÁJÁRA!

Csatlakozzon elektronikus hírlevelünk népes olvasótáborához, és a jövőben tájékoztatást kap rendezvényeinkről és új kiadványainkról.

Küldje el nevét és e-mail címét az **info@magyarnaplo.hu** e-mail címre, vagy iratkozzon fel honlapunk Hírlevelét rovatában: **http://www.magyarnaplo.hu**